

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
ректор Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЕБОСЬ

«09» квітня 2024 р.

Протокол № 5

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ

**ДЛЯ УЧАСТІ У КОНКУРСНОМУ ВІДБОРІ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

на основі раніше здобутих рівнів вищої освіти бакалавра (НРК 6),
магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста (НРК 7)

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035.01 ФІЛОЛОГІЯ. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА

ЛІТЕРАТУРА

освітньо-професійна програма – УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА.

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

ЛУЦЬК – 2024

Пояснювальна записка

Зміст програми фахового іспиту спрямований перевірку базових знань, здатності до опанування освітньої програми на основі здобутих раніше компетентностей, потрібних для навчання на спеціальності 035 Філологія (Українська мова та література). Пропонована програма містить перелік питань із основних розділів мовознавчих та літературознавчих курсів згідно з навчальним планом підготовки бакалавра з напрямку підготовки 035 Філологія (Українська мова та література), а також списки рекомендованої літератури та критерії оцінювання знань та вмінь претендентів на навчання.

Тематичний зміст фахового випробування

РОЗДІЛ 1. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. 1. Усна народна творчість

Школи і методи української фольклористики.
Обрядовий і необрядовий фольклор.
Різновиди і художні особливості пісень.
Українська фольклористика на зламі ХХ – ХХІ ст.
Українські народні думи та їх виконавці.
Жанрова диференціація фольклорної прози.
Національна специфіка українського фольклору.
Генеалогія казки.
Календарно-обрядовий фольклор.

1. 2. Давня українська література

Місце давньої української літератури в історико-літературному процесі, її особливості та етапи розвитку.
Виникнення давньоукраїнської літератури. Вплив усної словесності й християнства на розвиток письменства.
Оригінальна киеворуська література духовного змісту.
Літописна традиція Київської Русі. Найдавніші пам'ятки українського літописання.
Місце перекладів в історії давньої української літератури та їх джерела.
Перекладна література Київської Русі.
Давній український гумор і сатира. Творчість мандрівних дяків.
Епоха Ренесансу в Україні. Творчість латиномовних письменників-гуманістів.
Світська література Київської Русі. “Слово о полку Ігоревім” та сучасні проблеми його наукового вивчення.
Виникнення й розвиток полемічної літератури в Україні. Проблематика творів українських письменників-полемістів.

Бароко як художньо-стильове явище. Становлення й розвиток української барокової поезії.

Прозова література XVII – XVIII ст.: ораторсько-проповідницька, агіографічна, паломницька.

Українська шкільна драматургія XVII – XVIII ст.

Козацькі літописи – самобутнє явище української історичної прози.

Життєва філософія й літературна творчість Г. Сковороди.

1. 3. Історія української літератури першої половини XIX ст.

”Енеїда” І.Котляревського і становлення української літератури.

Розвиток драматургії в українській літературі перших десятиліть XIX ст.

Розвиток просвітительського реалізму в українській літературі першої половини XIX ст.

Розвиток жанру байки в українській літературі першої половини XIX ст.

Проза Г.Квітки-Основ’яненка і стильові тенденції літератури дошевченківської доби.

Український романтизм в контексті розвитку світового романтизму.

Літературні осередки українського романтизму. Харківська школа романтиків.

Розвиток жанру балади в українській літературі першої половини XIX ст.

Літературна творчість, фольклористична та літературознавча діяльність М.Костомарова.

Літературна діяльність “Руської трійці”.

Творчість Т.Шевченка та український романтизм.

Прозова спадщина Т.Шевченка.

Світове значення творчості Т.Шевченка.

Основні етапи українського шевченкознавства.

1. 4. Історія української літератури другої половини XIX ст.

Основні етапи розвитку історії української літератури другої половини XIX ст.

“Народні оповідання” Марка Вовчка як якісно нове літературне явище в українській літературі.

Поетична творчість П.Куліша. Збірки “Україна”, “Досвідки”, “Хуторна поезія”.

Поетика прози А.Свидницького.

Новаторство С.Руданського, його місце в літературному процесі другої половини XIX ст.

І.Нечуй-Левицький як творець класичних соціально-психологічних повістей й оповідань.

Особливості стильової манери О.Стороженка.

Соціально-психологічний роман Панаса Мирного “Хіба ревуть, як ясла повні?”.

Українська поезія 60 – 70-х рр. XIX. Нові теми, жанри, стилі.

Традиції Т.Шевченка в українській поезії 70–90-х рр. XIX ст.

Драми М.Старицького на історичну тему (“Богдан Хмельницький”, “Облога Буші”).

Новаторство І.Франка в жанрі сонету (“Тюремні сонети”, “Вольні сонети”).

Жанрова різноманітність збірок І.Франка (“З вершин і низин”, “Зів’яле листя”).

Літературно-критична діяльність І.Франка. Статті: “Література, її завдання і найважливіші ціхи”, “Слово про критику”, “Із секретів поетичної творчості”.
Розширення тематичних і жанрово-стильових меж української прози 70–90-х рр. XIX ст.

1. 5. Історія української літератури кін. XIX ст. – поч. XX ст.

Новаторські тенденції літератури кінця XIX – поч. XX ст. Літературні напрями, течії, стилі, угруповання, школи.

Життєвий і творчий шлях Лесі Українки. Новаторство драматургії.

Лірика Лесі Українки. Художні особливості поетичних циклів. Образи-символи.

Розвиток сучасної науки про життя і творчість Лесі Українки.

Леся Українка як літературний критик.

М.Коцюбинський – імпресіоніст. Еволюція творчого методу митця.

Новаторство прози М.Коцюбинського.

О.Кобилянська як представник модернізму в українській літературі. Новелістика письменниці (проблематика, стильова манера).

Життєвий і творчий шлях В.Винниченка. Специфіка малої прози, особливості драматургії.

Творчість В.Винниченка. Особливості індивідуальної манери письма. Проблема краси і сили в прозі письменника.

Життя і творчість М.Вороного.

В.Стефаник – майстер психологічної новели. Експресіонізм у творчості митця.

Життя і творчість М.Вороного.

Літерна спадщина Б.Лепкого (поезія, мала проза, романістика).

Проблема синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – поч. XX ст.

1. 6. Історія української літератури XX – поч.. XXI ст.

Панорама літературно-мистецького життя 20-30-х рр.

Ідейно-естетичні пошуки української поезії 20 - поч. 30-х рр.

Проза 20-поч.30-х рр.: ідейно-художні тенденції. Творчі індивідуальності.

Становлення новітньої модерної драматургії (20 – поч. 30-х рр.).

Літературний процес Західної України доби міжвоєнної.

Західноукраїнська поезія 20 – 30-х рр. XX ст.

Поети-“вісниківці”.

Український роман 20-х рр. XX ст.: вектори художнього пошуку.

Українська неокласика.

Сатира і гумор 20-х рр. XX ст. Творчість О.Вишні.

Улас Самчук: етапи життя і творчості.

Етичні та естетичні уроки О.Довженка.

Поезія “празької школи” як чинник національного самоусвідомлення.

Українське письменство в умовах еміграції другої хвилі.

Нью-йоркська група поетів і шістдесятництво.

Література української еміграції як синтез культурних, естетичних традицій української літератури та світового мистецького досвіду.

Література української еміграції як складова частина історії української літератури ХХ ст.

Шістдесятництво як явище в історії української літератури ХХ ст.

“Київська школа” поетів. Естетичні засади творчості.

Житомирська прозова школа. Романістика В.Шевчука.

Українська історична романістика ХХ ст. (П.Загребельний, Р.Іваничук, М.Вінграновський, Л.Костенко).

Творчість О.Гончара в духовному контексті ХХ ст.

Творчість Ліни Костенко. Змістові та жанрово-стильові параметри.

Феномен Василя Стуса.

Літературний процес 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: загальні тенденції розвитку.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНЬСЬКА МОВА

2.1. Вступ

Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення. Українська мова – національна мова українського народу. Місце української мови серед мов світу. Літературна мова як опрацьована форма загальнонародної мови.

Мовна норма. Види норм. Культура мови і культура мовлення.

Відомі українські мовознавці XIX – XX ст. та їх найважливіші праці.

2.2. Фонетика і фонологія

Фонетика як наука про звукову будову мови. Місце фонетики серед інших лінгвістичних дисциплін. Стилїстичні засоби фонетики.

Фонологія як учення про систему фонем української літературної мови.

Поняття фонем. Функції фонем. Основний вияв і варіанти фонем. Фонетична і фонематична транскрипції.

Система фонем української літературної мови. Голосні фонем, їх класифікація.

Приголосні фонем, їх класифікація.

Палаталізація приголосних. Асиміляція і дисиміляція приголосних. Спрощення в групах приголосних.

Чергування голосних звуків (з історичним коментарем). Чергування приголосних. Перша, друга і третя палаталізація.

Склад. Закономірності складоподілу. Типи складів. Наголос в українській мові.

Орфоепія, графіка, орфографія як розділи мовознавчої науки. Принципи орфографії.

2.3. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія

Лексикологія як наука. Слово та його функції. Типи лексичних значень слів. Пряме й переносне значення слів. Моносемія й полісемія. Омоніми. Пароніми. Синоніми. Антоніми, їх стилїстичні функції.

Активна й пасивна лексика. Архаїзми та історизми, їх стилїстичне використання. Неологізми.

Лексика сучасної української літературної мови за її походженням. Слова індоєвропейського походження. Старослов'янїзми. Спільнослов'янська лексика.

Лексичні запозичення з неслов'янських мов. Українські слова в інших мовах.

Лексика української мови за сферами вжитку та стилїстичним використанням.

Лексикографія. Типи словників. Найважливіші сучасні словники.

Фразеологія. Фразеологізм як структурно-семантична одиниця. Класифікація фразеологічних одиниць. Джерела української фразеології. Використання фразеологізмів у різних стилях мови.

2.4. Словотвір. Морфеміка

Словотвір як лінгвістична дисципліна. Поняття про твірну основу. Словотворчі та формотворчі афікси. Словотвірний тип. Словотвірна модель.
Основні способи творення слів.
Словотвір самостійних частин мови.
Поняття про морфеміку. Слово і морфема. Класифікація морфем.

2.5. Морфологія

Граматики. Морфологія й синтаксис як розділи граматики. Граматична категорія. Граматичне значення. Граматична форма.
Частини мови та принципи їх виділення.
Іменник як частина мови. Лексико-семантичні й морфологічні категорії іменника. Типи відмін іменників. Невідмінювані іменники. Стилiстичні функції іменників.
Прикметник як частина мови. Ступені порівняння. Відмінювання прикметників. Групи прикметників за значенням. Стилiстичне використання прикметників.
Числівник. Групи числівників за значенням. Відмінювання числівників.
Займенник у системі частин мови. Групи займенників за значенням, їх синтаксичні функції. Стилiстична роль займенників. Проніміналізація.
Дієслово у системі частин мови. Форми дієслова. Власне-дієслівні й невластиві дієслівні граматичні категорії. Категорія семантико-синтаксичної валентності дієслова. Дієприкметник. Дієприслівник. Інфінітив. Стилiстичні функції дієслів.
Прислівник як частина мови. Проблема визначення статусу слів категорії стану та модальних слів. Стилiстична роль прислівників.
Службові частини мови, їх класифікація. Вигуки. Групи вигуків за значенням. Перехід у вигуки повнозначних слів. Стилiстичні функції службових частин мови.

2.6. Синтаксис

Предмет і завдання синтаксису. Основні синтаксичні одиниці. Зв'язок синтаксису з іншими лінгвістичними науками.
Повні та неповні речення. Структурно-семантичні різновиди неповних речень. Еліптичні речення. Приєднувальні конструкції як специфічні різновиди повних та неповних речень. Стилiстичні функції неповних речень.
Словосполучення як одиниця синтаксису. Типи підрядних словосполучень, способи вираження в них синтаксичних відношень.
Речення як основна синтаксична одиниця. Ознаки речення. Граматичні категорії речення. Речення й судження. Типи речень за комунікативним призначенням: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення. Стверджувальні та заперечні речення.
Двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени речення. Різновиди підмета й присудка, способи їх вираження.
Другорядні члени речення, принципи їх класифікації. Відокремлення другорядних членів речення.

Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Однорідність і способи її вираження. Вставні та вставлені компоненти речення. Звертання, способи його вираження. Стилiстична роль ускладнювальних одиниць.

Односкладне речення. Структурно-семантичні типи односкладних речень: безособові, інфiнiтивні, особові: означено-особові, неозначено-особові, номiнативні. Стилiстичне використання односкладних речень.

Складносурядні речення. Принципи класифікації складносурядних речень. Основні різновиди складносурядних речень. Смилові відношення між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядні речення. Основні типи складнопідрядних речень. Принципи класифікації складнопідрядних речень: логіко-граматичний, формально-граматичний і структурно-семантичний. Особливості синтаксичного зв'язку в складнопідрядних реченнях.

Безсполучникові складні речення, їх різновиди. Засоби зв'язку в безсполучниковому складному реченні. Стилiстичне використання безсполучникових складних речень.

Складні речення з різними видами зв'язку. Багатоконпонентні складні речення, їх типи.

Актуальне членування речення, засоби його вираження. Період. Його структурні типи й особливості інтонації. Стилiстична роль періоду. Текст. Функції тексту.

Пряма, непряма й невласне пряма мова, її структурні особливості та стилістичне використання. Розділові знаки при прямій мові. Пунктуація. Основи сучасної української пунктуації.

2.7. Історія української літературної мови

Періодизація історії української літературної мови.

Давньоруський період в історії української літературної мови.

Мова писемних пам'яток Київської Русі.

Жанрово-стильова різноманітність старої української мови. Г.Сковорода – видатний представник української літературної мови середніх віків.

Мова українського бароко. Ф.Прокопович, І.Величковський, І.Галятовський як представники барокового письменства.

Зародження нової літературної мови в Східній та Західній Україні. Роль І.Котляревського в історії української літературної мови.

Т.Г.Шевченко – основоположник нової української літературної мови.

Роль І.Я.Франка, Лесі Українки в історії розвитку української літературної мови.

Розвиток української наукової термінології в працях І.Франка.

Основні напрями української лінгвістики другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

2.8. Діалектологія

Відмінності між українськими говорами на фонетичному рівні.

Відмінності між українськими говорами на морфологічному рівні.

Причини існування діалектних відмінностей у національній мові.

Загальна характеристика говорів південно-східного наріччя.

Загальна характеристика говорів південно-західного наріччя.

Загальна характеристика говорів північного наріччя.

2.9. Стилїстика

Лексичні, морфологічні та синтаксичні засоби стилїстики.

Стилїстичні фігури, особливості їх використання в різних функціональних стилях.

Відомі українські вчені-стилїсти та найважливіші праці зі стилїстики української мови.

Стильовий різновид мови. Характеристика основних стилів української мови.

Відомі українські вчені-стилїсти та найважливіші праці зі стилїстики української мови.

2.10. Вступ до мовознавства

Мова як знакова система і сукупність мовних рівнів. Теорії виникнення мови.

Мова і мислення. Мова і мовлення. Функції мови.

Письмо, його основні різновиди. Виникнення і розвиток слов'янського письма.

Список рекомендованої літератури

Література до розділу 1. Українська література

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст.: Навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Возняк М. Історія української літератури. У 2 кн. Кн.1, 2. Львів: Світ, 1992. 415 с.
3. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т. Київ: Либідь, 1993-1996.
4. Давня українська література: Хрестоматія / Упоряд. М.Сулима. Київ: Освіта, 1992. 575 с.
5. Єфремов С.О. Історія українського письменства. Київ: Феміна, 1995. 686 с.
6. Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: У 2 кн. Кн.2 / За ред. В.Яременка. Київ: Аконіт, 2002. С. 447–556.
7. Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) / За редакцією П.П. Хропка. Київ: Либідь, 1992. 511 с.
8. Історія української літератури XIX століття: у 2 кн. / За ред. акад. М. Г. Жулинського. Кн. 1. Київ: Відродження, 2005.- 656с.; Кн. 2. Київ: Відродження, 2006. 712 с.
9. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX ст.: Підручник. / Галич О.А., Бойцун І.Є., Кизилова В.В. ін. Київ: Центр навч. літ., 2006. 391с.
10. Історія української літератури XX століття /За ред. В.Дончика. Кн.1. –КИЇВ: Либідь, 1993. 781 с.; Кн.2. Київ: Либідь, 1995. 420 с.
11. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : підручник для студ. вищ. навч. закладів: У 2 кн. Кн. 1 / За заг. ред. О.Д. Гнідан. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
12. Ковалів Ю.І. Історія української літератури XIX – поч. XXI ст. Том I. У пошуках іманентного сенсу. Київ: Академія, 2013. 512 с.
13. Лебединцева Н.М. Сучасна українська література: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 104 с.
14. Новий довідник:Українська мова та література. Київ: ТОВ «Казка», 2005. 864 с.
15. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII століття). Київ: Аконіт, 2002. 339 с.
16. Соболев В. З глибини віків: Вивчення давньої укр. літ. в школі: Посібник для вчителя. Київ: Зодіак-ЕКО, 1995. С. 160–186.
17. Сулима М. Українська драматургія XVII-XVIII ст. Київ: ПЦ "Фоліант"; ВД "Стилос", 2005. 368 с.
18. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики: У чотирьох книгах / Упор. Є.Федоренко, В.Яременко. Київ: Рось, Кн.1. 1994. 703 с; Кн.2. 1994. 718 с; Кн.3. 1994. 687 с.; Кн.4. 1995. 703 с.
19. Чижевський Д. Історія української літератури (Від початків до доби реалізму). Тернопіль: Феміна, 1994. 480 с.

Література до розділу 2. Українська мова

1. Аркушин Г.Л. Іменний словотвір західнополіського говору. Львів: Вежа, 2004. 763 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
3. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. Київ: Либідь, 1993. 336 с.
4. Бережняк В.М. Вступ до мовознавства: Словник-довідник лінгвістичних термінів. Ніжин: Ніжин. держпедун-т, 2004. 152 с.
5. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. Київ: Либідь, 1996. 224 с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 209 с.
7. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова: Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. Київ: Вища шк, 1999. 206 с.
8. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. Київ: Наук. думка, 1984. 255 с.
9. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. К.-О.: Вища шк., 1994. 278 с.

10. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2000. 368 с.
11. Огієнко О. Історія української літературної мови. Київ: Либідь, 1995. 294 с.
12. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. Київ: Вища шк., 1992. 236 с.
13. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Київ, 2004. 214 с.
14. Слинько І.І., Гуйванюк М.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища шк., 1994. 670 с.
15. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. Київ: Вища шк., 1994. 416 с.
16. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І.К.Білодіда. Київ: Наук. думка, 1969. 436 с.
17. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. Київ: Наук. думка, 1973. 439 с.
18. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1972. 515 с.
19. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ: Вища шк., 1995. 152 с.

Критерії оцінювання

Фаховий іспит проводиться у формі комп'ютерного тестування. Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів. Вступник розв'язує 20 завдань, правильна відповідь за кожне з яких – 5 балів.

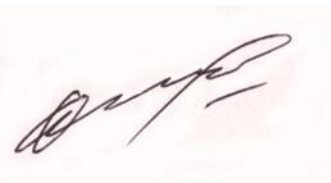
Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника: 1 рівень (високий): 200-180 балів; 2 рівень (середній): 179-160 балів; 3 рівень (достатній): 159-140 балів; 4 рівень (низький): 139-100 балів.

Голова фахової атестаційної комісії

Лілія ЛАВРИНОВИЧ

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ